

IN MEMORIAM

Mira MENAC-MIHALIĆ (Zagreb – Filozofski fakultet)

JOSIP VONČINA (1932–2010)

Josip Vončina rođen je 1932. u Ravnoj Gori, u Gorskom Kotaru. Školovanje je započeo u Požegi, a završio u Zagrebu, gdje je diplomirao na Filozofskom fakultetu narodni jezik i književnost i ruski jezik i književnost. Od 1960. radio je na Katedri za povijest hrvatskoga jezika i hrvatsku dijalektologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, od 1968. kao docent, od 1974. kao izvanredni, a od 1978. kao redoviti profesor. Od 1992. do umirovljenja 1999. bio je predstojnik Katedre. 1965. promoviran je u doktora filoloških znanosti na temelju disertacije *Jezik Antuna Kanižlića*. Više je godina predavao na pedagoškim fakultetima u Rijeci i Osijeku. Od 1976. do 1978. bio je prodekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Radio je kao lektor hrvatskoga jezika na sveučilištima u Kölnu, Rennesu i Mannheimu i kao gost profesor u Kölnu i u Zürichu. Bio je pomoćnik direktora Zagrebačke slavističke škole i višegodišnji predavač i lektor, kao i predsjednik Hrvatskoga filološkog društva. Godine 1989. dobio je nagradu »Božidar Adžija« za značajnu znanstvenu djelatnost u području hrvatske leksikografije. Bio je voditelj istraživačkoga projekta »Proučavanje povijesti hrvatskoga književnog jezika«, glavni urednik Dopuna Akademijina rječnika, član uredništva IV. knjige projekta *Hrvatska i Europa*, jedan od utemeljitelja i izvršni urednik biblioteke »Stoljeća hrvatske književnosti« Matice hrvatske. Redovitim članom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postao je 1991.

Josip Vončina više od pedeset godina objavljivao je rezultate svojih istraživanja kojima je zajednička tema povijest hrvatskoga jezika, ponajviše proučavanje jezika i stila hrvatske književnosti od 15. do 18. stoljeća, problemi starijih grafija i pravopisa, starih gramatika i rječnika. Raspon je njegovih interesa širok: od akcenatskih pitanja do stilističkih interpretacija, od najstarijih pisanih spomenika do relativno suvremenih, kojima se korijeni traže u prošlosti. Napisao je i objavio ogroman broj bibliografskih

jedinica: od manjih članaka, koji su pravi biseri u stvaranju cjelokupne slike povijesti hrvatskoga jezika i književnosti, do monografija, koje jednog autora s cjelokupnim njegovim opusom, sa svim jezičnostilskim pojedinostima pokazuju u povezanosti s njemu bliskim stvaraocima, a često i s udaljenijima, pridonoseći stvaranju opće slike. Važne su veze koje J. Vončina pronalazi između pisaca primorske i kopnene Hrvatske, njihovi utjecaji iz kojih se jasno može zaključiti o kontinuitetu i prožimanju hrvatskih književnih izraza u predstandardnom razdoblju. Godine 1955. objavljuje svoj prvi važan rad o glagoljskim listinama iz Like i time naznačuje interese koji će mu, šireći se i produbljujući, ostati za cijeli život. U raspravama, koje je desetljećima kontinuirano objavljivao, raspon njegova znanstvenog zanimanja nevjerojatno je širok. Velik je broj autora koji su plijenili njegovu pozornost. Nisu to bili samo književnici, već i gramatičari, leksikografi. U nizu tekstova prikazao je jezikoslovnu misao potvrđenu u starim gramatikama ili u gramatičkim opisima. Analizirao je stare hrvatske rječnike, posebno je obrađivao jezikoslovno nazivlje, rješavao mnoge terminološke probleme. Nije se vezao samo za jedno zemljopisno područje, nego su ga zanimali i Slavonci, i Dubrovčani, Zadranjani, jednako kao i kajkavci, pisci ozaljskoga kruga... – autori iz svih hrvatskih krajeva. Objavio je više od dvjesto znanstvenih i stručnih priloga u tridesetak časopisa. Bio je nazočan na najvažnijim domaćim i međunarodnim skupovima na kojima je zapaženo izlagao, pokazujući najširu moguću erudiciju i poznavanje tradicije.

Promicao je spoznaje o povijesti hrvatske književnosti ne samo predajući studentima i potičući ih na rad, budeći u njima ljubav prema hrvatskoj knjizi i riječi, uvijek spreman odgovoriti na sva njihova pitanja, nego je našao put do najšire publike pišući u nastavcima ne samo za časopise nego i za dnevni tisak. Vončinini radovi u znanstvenoj javnosti imaju istaknuto snažnu recepciju. Njegova djela poticala su filologe da o njima pišu pa je objavljeno više desetaka većih prikaza pisanih u superlativima.

Josip Vončina, vrhunski inventivni znanstvenik i erudit, profesor i učitelj, suosjećajan, pošten i skroman čovjek ostat će njegovim učenicima i poštovaocima u trajnoj uspomeni.